

**Institute of Psychology
Polish Academy of Sciences**

Graduate School for Social Research, Polish Academy of Sciences

and

Institute of Psychology, Polish Academy of Sciences

**Invisible String: Deficiencies in Coping with Stress and Emotion Regulation
as Predictors of Conspiracy Beliefs**

[Niewidzialna nić: Deficyty w radzeniu sobie ze stresem i w regulacji emocji
jako predyktory wiary w teorie spiskowe]

Streszczenia w języku angielskim i polskim

Mgr Zuzanna Molenda

Doctoral thesis under the supervision of

Dr hab. Marta Marchlewska,

prof. IP PAN

and

Dr hab. Aleksandra Cisłak-Wójcik,

prof. USWPS

Warsaw, 2024

Streszczenie

Niniejsza rozprawa doktorska ma na celu zbadanie, jak deficyty w radzeniu sobie ze stresem oraz regulacji emocji kształtują podatność na teorie spiskowe. Zależności te były analizowane w ramach 13 badań przeprowadzonych w różnych kontekstach narodowych (Polska, Wielka Brytania, Stany Zjednoczone), łączących różne perspektywy psychologiczne. Hipotezy weryfikowane w tej pracy bazują na założeniu, że teorie spiskowe, często wzmacniane przez lęk, stres czy niepewność, mogą stanowić odpowiedź na postrzegane zagrożenia. Celem moich badań jest wypełnienie istotnej luki w wiedzy dotyczącej predyktorów wiary w teorie spiskowe, poprzez systematyczną analizę przewidywania, że deficyty w radzeniu sobie ze stresem oraz regulacji emocji odgrywają kluczową rolę w zwiększaniu podatności na takie przekonania. Te dwa wzajemnie powiązane procesy są niezbędne dla podtrzymywania dobrostanu jednostki oraz jej funkcjonowania w społeczeństwie. Ponieważ nieprzystosowane strategie radzenia sobie ze stresem (np. unikanie) oraz dysregulacja emocji są związane z negatywnymi konsekwencjami, takimi jak natrętne myśli czy tendencyjne skupianie uwagi na zagrożeniach, osoby z takimi deficytami mogą być bardziej skłonne do interpretowania świata jako wrogiego. To z kolei może zwiększać prawdopodobieństwo, że przyjmą wyjaśnienia spiskowe koncentrujące się na złowrogich aktorach i ich ukrytych działaniach.

W pracy badam również rolę narcyzmu narodowego — defensywnej formy identyfikacji narodowej, charakteryzującej się postrzeganą wyższością grupy oraz poczuciem jej niedoceny, której źródłem są indywidualne niedoskonałości. Osoby o wyższym poziomie narcyzmu narodowego mogą wyolbrzymiać zagrożenia zewnętrzne i przyjmować narracje spiskowe jako sposób obrony obrazu grupy. Postawiłam więc hipotezę, że narcyzm narodowy może wyjaśniać zależności między radzeniem sobie ze stresem, regulacją emocji a wiarą w teorie spiskowe.

Wyniki badań wykazały, że deficyty w radzeniu sobie ze stresem — szczególnie strategie unikania — konsekwentnie przewidywały wyższy poziom przekonań spiskowych, zarówno w ogólnych kontekstach, jak i w czasie pandemii COVID-19. Co ważne, aktywizacja strategii unikania zwiększała wiarę w teorie spiskowe. Wyniki dotyczące roli religijnego radzenia sobie okazały się mieszane: w niektórych badaniach strategia ta była pozytywnie związana z wiarą w teorie spiskowe, w innych związek ten nie był istotny lub religijne radzenie sobie było związane z większym przestrzeganiem pandemicznych zaleceń bezpieczeństwa. Ta dwoistość podkreśla złożoną naturę religijnego radzenia sobie ze stresem.

Ponadto dysregulacja emocji silnie korelowała z wiarą w teorie spiskowe w różnych kontekstach politycznych i kulturowych, sugerując uniwersalność tej zależności.

W ostatnich dwóch manuskryptach wykazałam, że narcyzm narodowy był przewidywany przez deficyty w radzeniu sobie ze stresem (tj. niski poziom radzenia sobie opartego na Ja/self-sufficient) oraz regulacji emocji. Co istotne, indukowanie strategii opartej na Ja (self-sufficient) zmniejszało wiarę w teorie spiskowe właśnie poprzez osłabienie narcyzmu narodowego. Ta defensywna identyfikacja grupowa pełniła także rolę mediatora w zależności między dysregulacją emocji a wiarą w teorie spiskowe, co dalej odzwierciedla jej kompensacyjną funkcję. W pracy dyskutuję potencjalne implikacje oraz ograniczenia moich badań.

Niniejsze badania poszerzają wiedzę na temat tego, jak deficyty regulacyjne jednostek przekładają się na szersze zjawiska społeczne. Poprzez łączenie trudności jednostki z postawami i tendencjami kolektywnymi, wyniki moich badań mogą stanowić podstawę do opracowania interwencji ukierunkowanych na nieadaptacyjne radzenie sobie ze stresem oraz dysregulację emocji, z potencjalnym zastosowaniem w komunikacji zdrowia publicznego oraz edukacji.

Słowa kluczowe: wiara w teorie spiskowe; teorie spiskowe; radzenie sobie ze stresem; unikanie; dysregulacja emocji; negatywne emocje; narcyzm narodowy